

KNY-19-00593

Polgar & Sigmund

BUDAPESTI ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁS.
1885.

AZ I. CS. K. SZAB.

DUNA-GŐZHAJÓZÁSI TÁRSULAT
PÉCS MELLETTI
KÖSZÉNBÁNYÁI.

MAGYARÁZATUL AZ I. CS. K. SZAB. DUNA-GŐZHAJÓZÁSI TÁRSULAT PAVILLONJÁBAN FOGLALT KIÁLLÍTÁSNAK A BÁNYÁKRA VONATKOZÓ RÉSZÉHEZ.

BUDAPEST, 1885.
A TÁRSULAT SAJÁT KIADÁSA.

746850

BUDAPESTI ORSZÁGOS KIÁLLITÁS.

1885.

AZ I. CS. K. SZAB.

DUNA-GŐZHAJÓZÁSI TÁRSULAT

PÉCS MELLETTI

KÖSZÉNBÁNYÁI.

MAGYARÁZATUL AZ I. CS. K. SZAB. DUNA-GŐZHAJÓZÁSI TÁRSULAT PAVILLONJÁBAN FOGLALT KIÁLLITÁSNAK A BÁNYÁKRA VONATKOZÓ RÉSZÉHEZ.

BUDAPEST, 1885.

A TÁRSULAT SAJÁT KIADÁSA.

BUDAPESTI EGYETEM KÖNYVTÁRA

1933

KNY-19-00593

Az I. cs. k. szab. dunagőzhajózási társulatnak banyamegyei Pécs városa közelében levő kőszénbányái összefüggő telepet képeznek, mely 13·5 kilométer hosszúságban Pécs, Szaboles, Somogy és Vasas községeken húzódik keresztül és 1853 óta újabb és újabb terjeszkedés folytán 1761·36 hektárra növekedett. Ebből a társulat 1431·75 hektárt tulajdonul, 329·61 hektárt pedig évek hosszú sorára kiterjedő haszonbérben bír.

A bányák két szárnyvasút, u. m. az 5·9 km. hosszú üszög-bányai és a 7·5 km. hosszú üszög-szabolcsi vasutak által vannak a mohács-pécsi vasutal és ez által az összes osztrák-magyar vasuti és folyam-hálózattal összekötve.

A bányákhoz tartozó földbirtok az 1884. év végén 275·6 hektárnyi volt.

Földtani viszonyok.

A szén-képződmény részben az alsó liashoz, részben pedig a raeti rétegekhez tartozik, legalább a széntartalmu rétegeknek alapul szolgáló ugynevezett meddő homokkőben. Ez alatt következnek a wengeni rétegek és a kagylómész, másrészt a széntartalmu rétegek fölött az

alsó liashoz tartozó márgás és meszes gryphaea-rétegek, a középső és felső lias, dogger és malm.

Ezen későbbi lerakódások azonban csak a szénképződmény keleti részében (Vasas mellett) vannak képviselve, míg nyugot felé a harmadkorú alakzat közvetlenül a liason fekszik. Ama keleti részen továbbá gyakran eruptív kőzetek, és pedig phonolithszerű és trachydoleritszerű kőzetek is fordulnak elő, a széntartalmú rétegeket átörve, gyakrabban pedig azok közé beékelődve.

A tulajdonképeni széntartalmú lias-képződmény körülbelül 800 m vastagságú és gyantás vagy homokos pala, homokkő és szén változó rétegeiből áll. Az országos kiállításon jellemző kőzetdarabok gyűjteménye és hegy-szelvényeket tartalmazó térkép által van szemléltetvé téve.

A széntartalmú rétegek dús növény- és állatmaradványokat foglalnak magukban, melyek közül mint leggyakoribbak fölemlítendők:

Növények: *Palissya Braunii*, *Equisetites Ungeri*, *Jeanpaulia Münsteriana*, *Laccopteris Münsteri*, *Sagenopteris elongata*, továbbá *Thaumatopteris*, *Taeniopteris* fajai stb.

Állatok (csigák és kagylók): *Panopaea liasina*, *Gervillia Petersi*, *Ostrea irregularis*, *Ceromya infraliasica*, *Cardinia* stb.

A művelésre alkalmas széntelepek száma 28, azonban előfordulásuk nem egyenlően tartós, és helyenkint egymásik telep teljesen hiányzik. Közönséges vastagságuk 0·4 és 1·5 m közt váltakozik, némely telepnél azonban helyenkint 12 m-re is emelkedik. A telepek általában 30—50 fok alatt dőlnek északkelet felé.

A szénnek bársonyfekete színe, zsiros fénye és erős tapadó képessége van, fajsúlya = 1·3—1·6, nedvessége = 0·6—2%, azonkívül 3—20% hamut és 0·3—2% kenet tartalmaz; kigőzölgés alkalmával pedig nyílt kazánban 4222 kaloria fűtési hatálya van.

A szén-elkülönítésnél előállítatik:

8—15% darab- vagy kocka-szén 30 mm-nyi nagyságon felül;

9—15% diószén 15—30 mm-nyi szemecsekkel;

22—24% daraszén 8—15 mm-nyi szemecsekkel;

48—54% por, 8 mm-en alul.

Bányatelepek.

Miután a bányatelepek a tárna-talpig már kiaknáztattak, a bányaművelés most már csak mélyművelés által eszközöltetik. Ezen célra a 3 bányaterületen 18, a szállításra, víztartásra és szellőztetésre rendelt gépekkel felszerelt katlan szolgál, melyek közül a legmélyebb (rög-katlan) 235 m-nyi. Ezen katlanok összesen 766 lóerejű 14 szállító-géppel, 735 lóerejű 11 víztartó-géppel [melyek közül 7 (=655 lóerő) a felszínen, 4 (=80 lóerő) a föld alatt működik] és 259 lóerejű 8 szellőztető géppel vannak felszerelve.

Az üzemhez szükséges gőzt úgy a fent említett, valamint a mellék-üzleti ágaknál később említendő gépekhez 87 gőzkazán szolgáltatja 3672 m² fűtési felülettel; a fűtési felület átlagos viszonya a rostély-felülethez = 1 : 22.

A szén, bánya- és üzem-anyagok kiemelésére a külső munkahelyeken 46 lóerejű 6 emelő-gőzgép szolgál, és a gépszerű szénelkülönítési telepeken 27 lóerejű 4 mozgatógép működik. Utóbbi telepek a Mayer-Sauer-féle módon vannak berendezve s egyrészt a szénnek eladásra és műszaki használatra legalkalmasabb nagyságok szerinti elkülönítését, másrészt a szedőszalagok segítségével a nyers szénnek a benne még előforduló palától való megtisztítását eszközlik.

A szabolcsi területen a külső munkálatok, és pedig a szén elkülönítése és felrakása éjjel villamos világítás mellett történik, mely 1000—1000 gyertyaerejű 6 ívlámpából, 20—20 gyertyaerejű 28 izzólámpából és 12—12 gyertyaerejű 11 izzólámpából áll. Szerkezete az önműködő váltóáramgéppel együtt Ganz és társa budapesti gépgyárából származik.

A szén és törecs szállítását a bányákban és a felszínen, a mennyiben nem emberi erővel történik, 44 ló eszközi. Azonkívül ezen czélokra az utóbbi években a felszínen láncz-gépezet rendeztetett be. Ily végnélküli lánczra járó két szállítógép, melyek a szenet a György- és Ferencz József-aknákból a szabolcsi pályaudvarhoz szállítják, a kiállításon szemlélhetővé van téve. A szállítás itt lejtős talajon a megrakott szállítókoszik túlsúlya folytán önműködőleg történik.

A külső és belső bányavasutak összes hossza az 1884. év végén 102,139 m volt. Nyomszélességük 567 mm és a szállítókoszik egyenként 500—600 kg. szenet bírnak el.

A széntermelés

a társulat bányáiban azok fönnállása óta, valamint a később említendő brikett- és kokszt-termelés, a kiállításon rajztáblázat (grafikon) által van szemlélhetővé téve.

Az előbbi tett		
az 1854. évben:	43,680	métermázsát à 100 kg.
1855. »	79,403	»
1856. »	125,648	»
1857. »	203,346·5	»

		métermázsát à 100 kg.
1858. évben:	639,326·5	
1859. »	1.021,616·5	»
1860. »	1.161,088	»
1861. »	1.290,101	»
1862. »	1.409,533	»
1863. »	1.680,155	»
1864. »	1.850,584	»
1865. »	2.037,112	»
1866. »	2.037,627	»
1867. »	1.800,122·5	»
1868. »	2.239,922·5	»
1869. »	2.702,744·5	»
1870. »	2.509,106·5	»
1871. »	2.778,963	»
1872. »	2.679,650·5	»
1873. »	2.727,294	»
1874. »	2.863,360·5	»
1875. »	2.513,234	»
1876. »	2.899,182·5	»
1877. »	3.664,751·5	»
1878. »	4.084,226·5	»
1879. »	3.837,963·5	»
1880. »	4.555,670	»
1881. »	4.547,622	»
1882. »	4.074,553	»
1883. »	4.488,637·5	»
1884. »	4.938,757·9	»

Összesen 73.477,982·9 métermázsát.

Brikett- (széntégla-) készítés.

A szénnek túlnyomóan finomszemcsés tulajdonsága nem képez ugyan a fűtésnél semmiféle akadályt, mi nagy tapadóképességének köszönhető, melynek következtében a tűzrostélyon még a porszén is csakhamar brikettszerű darabokká tapad össze; azonban a szénfogyasztó közönség nagy része már szokásból is a darabos szenet keresi, a mi az úgynevezett sovány (azaz nem tapadó) külföldi kőszén, valamint a barnaszén tekintetében jögosult is.

Hogy ezen szükségletnek megfelelni lehessen, az 1867. évben brikett-gyár állítottatott fel egy Détombay-rendszerű sajtóval, melyhez 1871-ben még egy másik, egészen ilyen szerkezetű sajtó hozzászerezetett. Mindkettőnek hajtását egy 40 lóerejű gőzgép eszközli.

A brikettek (tégla alakba sajtolt aprószén) 280 mm hosszú, 189 mm szélességű, 147 mm vastagú és 10 kilogramm súlyú darabok. Ragasztékul szurok (6—7%-os pótlék) használtatik. Ennek és a sajtolásnál alkalmazott erős nyomás (75 kg. 1 cm²-re) következtében a brikettek a természetes darabszénnél jóval előnyösebb fűtőszerré válnak, és pedig mindenekelőtt azért, mert az időjárás minden befolyásának feltétlenül ellenállanak, úgy hogy fűtő-erejük minden csökkenése nélkül éveken át nedves légben vagy akár víz alatt is tarthatók. A brikettek továbbá súlyuk és alakjuk szabályos voltánál fogva lehetővé teszik a bevásárlás és használat alkalmával a legbiztosabb ellenőrzést, valamint a raktári helyiségek legjobb kihasználását is.

A brikett-készítés tett

az 1867. évben:	37,440·5	métermázsát à 100 kg.
1868.	»	107,404
1869.	»	125,722
1870.	»	145,490·5
1871.	»	245,385·5
1872.	»	382,221
1873.	»	222,008·5
1874.	»	185,087
1875.	»	160,563·5
1876.	»	148,862
1877.	»	199,755
1878.	»	292,552
1879.	»	357,246·5
1880.	»	302,036
1881.	»	317,334·5
1882.	»	349,417
1883.	»	309,008
1884.	»	302,700

összesen: 4.190,233·5 métermázsát.

Koksz- (pirszén-) készítés.

A szén főntebb említett tapadóképesége folytán nagyon alkalmas a koksz-gyártásra. Ez azonban eddigelé még nem ölthetett nagyobb arányokat, mivel a koksz-fogyasztásra első sorban hivatott vashámorok, sajnos, nagyon távol esnek és az odaszállítás a túl magas vasúti viteldíjak folytán nagyon megnehezítették; mozdonyfűtésre pedig a koksz, miután a vasutak a nyers szénrel való tüzelés rendszerére tértek át, már rég nem használtatik.

A pécsi bányaterületen 22, a szabolcsin 40, összesen tehát 62 kokszkemencze van, melyeknek azonban mindig csak egy része van működésben.

A kemenczék közül tíz a Gobiet-féle, a többi a Haldy-féle javított rendszer szerint van építve.

A koksz-eredmény a szénnek 70—85%-ját teszi, a kemenczék adagolása körülbelül 30 métermázsát tesz, a kokszolás tartama mintegy 36 órára terjed.

A koksz-gyártás a következő volt

az 1861. évben : 6,000 métermázsá

1862. » 10,730 »

1863. » 13,131 »

1864. » 18,644.5 »

1865. » 35,567.5 »

1866. » 47,191.5 »

1867. » 40,555.5 »

1868. » 46,538.5 »

1869. » 79,348.5 »

1870. » 62,475 »

1871. » 122,857 »

1872. » 134,426.5 »

1873. » 155,342.5 »

1874. » 107,952.5 »

1875. » 90,870 »

1876. » 19,888 »

1877. » 20,594 »

1878. » 27,438.5 »

1879. » 23,866 »

1880. » 139,144.5 »

1881. » 82,526.5 »

1882. » 38,341 »

1883. » 46,268.5 »

1884. » 37,546 »

Összesen : 1.407,243.5 métermázsá.

A brikett és kokszt a kiállítási pavillonban oszlopformában vannak bemutatva; az oszlop alapja brikettek-ből, felső része pedig kokszt-darabokból áll.

A bányatermények elárusítása.

A termelt szén kisebbik felerésze (1884. évben 2.391.202 métermázsa) árúba bocsátatik, a maradék pedig részint a társulati hajók által, részint pedig magukban a bányákban használtatik fel. Brikett és kokszt csakis elárusítás céljából készittetik.

A bányatermények fogyasztási vidéke nagy területet foglal magában és a Duna mentén felfelé egész az osztrák határig, lefelé a legalsó Dunáig (Romániáig, Bolgárországig), továbbá keletnek az Alföldig, nyugotnak Stajerország-, Karinthia-, Krajna- és a partvidékig (Fiume-, Pola-, Triesztig) terjed. A szén főfogyasztói a magyar állami és magán vasutak, a különféle idegen hajózási vállalatok és Budapest főváros ipartelepei.

A különféle bányatermények nyomatott árjegyzéke, a fogyasztási vidék összes vasuti és hajóállomásairól számítva, a kiállítási pavillonban ki van téve, és azonkívül a budapesti eladási ügynökség előljárója Geiger B. Zsigmond úr, V., mérleg-utca 6. sz. a készséggel szolgál bármire vonatkozó felvilágosítással.

Műhelyek.

A különböző üzempontokon fennálló kisebb ács- és kovács-műhelyeken kívül a bányák számára a pécsi

bányaterületen egy nagyobb gép- és kazánkovács-műhely, továbbá vas- és fém-öntőde van berendezve, a melyekben nemcsak a gépeken, kazánokon és egyéb bánya-eszközökön szükségelt javítások végeztetnek, hanem kazánok, kisebb gépek, az összes ingó leltár, a munkaeszközök stb. ujonan készítettnek s minden építési czélokra szükségelt asztalos-, lakatos-, bádogos-, üveges- és mázólmunka végeztetik.

A különféle szerszámgépek hajtására 2, összesen 17 lóerejű gőzgép szolgál. A kovácsműhely gőz-kalapáccsal is föl van szerelve.

A bányaművelésnél használt és a társulati műhelyben készülő munkaeszközök 2 rajzszerű összeállításban a kiállítási pavillon egyik falán láthatók.

Az építő anyagok előállítása.

Az építési czélokra leginkább szükségelt anyagok, a fa kivételével, a társulat saját kezelése alatt állítatnak elő. E czélra szolgálnak :

1. 6 bánya, melyekből terméskő (építésre és mészégetésre való homok- és mészkő), utikavics és építési homok ásatik. Az építő-kövek 12 koczkából álló gyűjteményben vannak bemutatva.

2. Két téglagyár a közönséges falitégglák, tetőcserep, burkolati, öblös és rosta-tégglák, továbbá a gőzkazánfalazatok, olvasztó és tüzelőkemenczék és szobakályhákhoz szükségelt tűzmentes téglák, kályhacserepek és kályhabetétek előállítására.

3. Két mészégető kemencze.

Vegyészeti intézet.

A szénnek változó minősége az egyes területeken és a különböző bányatelepeken szükségessé teszi azoknak folytonos vizsgálatát, hogy ahhoz képest a technikai használati célok szempontjából és tekintettel a szénfogyasztók szükségleteire helyesen választani lehessen közülök.

E célból a bányák központján minden segédeszközzel ellátott vegyészeti intézet rendeztetett be, melyben a termelt szén, valamint a brikettek és kokszt naponként megvizsgáltatnak. A vizsgálat főleg a hamu- és kén-tartalomra irányul, továbbá a szén földgyanta-tartalmára és tapadó-képességére, a hamuk alkataira, a legcélszerűbb vegyítési viszonyok kipuhatólására stb. A mellett külön e célra berendezett kazánteleg segítségével nagymérvű fűtési és pároltatási kísérletek tételnek, még pd. 20 méter-mázsáig terjedő próbakeveréssel.

A vegyészeti intézet föladataihoz tartozik végre még különféle forgalmi anyagok, a kazántápláló-vizek s más effélék tisztaságának és használhatóságának megvizsgálása.

Gyarmatosítás.

A bánya-környékek helységeiből állandó munkásnépet a kellő mennyiségben toborzani felette nehéznek, sőt lehetetlennek bizonyulván, munkás-gyarmatokról kellett a legkiterjedtebb mértékben gondoskodni s e gyarmatokat mindennel, a mi lakóik szellemi és anyagi ja-

vára szükséges, felszerelni. Ez idő szerint 2 központi főgyarmat van, az egyik a pécsi, a másik a szabolcsi bányaterületen; azonkívül van még 12 kisebb telep, az egyes üzem-pontok közvetlen közelében.

E telepek együttléve 341 társulati lakóházat 1178 tisztviselői és munkáslakkal, 5 társulati vendéglőt, 3 kenyérsütődét és a jóléti intézményekről szóló alábbi fejezetekben említendő épületeket foglalják magukban.

A munkásházak leggyakrabban előforduló jellegének feltüntetése végett egy ily munkásház terve a kiállítási pavillonban ki van függesztve.

Csaknem minden lakóház kis kerttel és gazdasági épülettel van ellátva, eleség és háziállatok (sertések, kecskék, baromfi stb.) elhelyezhetése végett.

A múlt évben hálótermek berendezése kezdetett meg oly czélból, hogy részint nőtlen, részint olyan nős munkásoknak, kik nagyobb távolságra eső lakóhelyükre hétköznapiakon vissza nem térhetnek, a bányán lehessen szállást adni.

Az utak föntartásáról, világításáról és őrizetéről a legjobban van gondoskodva.

Általános használatra és üdülésre a két főgyarmatban angol park-ültetvények szolgálnak (melyeknek föntartására, valamint a kertekben, országúton és utcákban levő többi faültetvények kiegészítésére külön faiskola létesített), továbbá különféle fürdők a forgalmi telepek közvetlen közelében.

A házi szükségletre, valamint a gőzkazánok táplálására szükségelt édesvíz kisebb részben a szomszédos erdők forrásaiból, nagyobb részben pedig a szénbányák fölött fekvő újabbkori alakulatoknak az aknák és tárnák által föltárt forrásaiból vascsőhálózat segítségével nagy távolságokra, számos állomásra vezetetik s e czélra 24 lóerejű gőzgépekkel felszerelt 4 víznyomó-mű szolgál.

A társulati lakások a felvigyázó- és munkás-személyzetnek mérsékelt bérek mellett engedtetnek át s bizonyos szén- és failleték díjtalan élvezete is jár velük.

Élelem-raktárak.

A gyarmatokban lakó tisztviselők és munkásoknak élelmi szerekkel való ellátása céljából minden bányaterületen egy-egy, összesen tehát 3 élelem-raktár van berendezve.

E raktárakban nemcsak mindennemű élelmiszerek, hanem öltönyök, írószeres és a házi szükséglet egyéb cikkei is kaphatók.

Az elárusítás minden ipari nyereség nélkül történik, olyformán, hogy a kezelési költségek fődözésére a beszerzési árak néhány százalékkal öreghíttetnek ugyan, de a megmaradó tisztajövedelem az év végével osztalék gyanánt (rendesen 4—5%) s a bevásárlás aránya szerint készpénzben szolgáltatik ki.

Az áruforgalom pénzübeli értéke az 1884. évben 208,933 frt 93 krra rúgott.

Egyház.

A pécsi bányaterület gyarmatai számára a társulat az 1861. évben egy római kath. plébániát alapított, templommal és paplakkal, melyeket a társulat saját költségén tart fön. E plébánia lélekszáma ez idő szerint körülbelül 4000, s az 1884. évben 165 születés, 112 haláleset és 50 esketés fordult benne elő.

Iskolák.

A fennálló 3 bányaterületen 4 iskola tartatik fenn 15 tanítóval és tanítónővel, szintén kizárólag a társulat költségén, és pedig 3 közös és 1 katolikus felekezeti iskola.

Az iskolák 6 épületben 12 tantermet foglalnak magukban, az 1884-iki iskolaév bezártával 1022 gyermekkel. Ez utóbbiak, anyanyelvök szerint, a következő nemzeti ségekhez tartoznak:

magyarok	111	vagyis	10,9%
németek	537	»	52,5 »
csehek	179	»	17,5 »
morvák	85	»	8,3 »
krajnaiak	63	»	6,2 »
tótok	45	»	4,4 »
horvát	1	»	0,1 »
lengyel	1	»	0,1 »
összesen	1022,	vagyis	100%.

Legnagyobb és legrégebb (már az 1861. évben alapított) a pécsi gyarmat 6 osztályú közös iskolája, melybe a fenti 1022 gyermek közül 542 jár. A gyermekek 2 iskolaépületben vannak elhelyezve, melyek egyike a kiállítási pavillonban rajzban van bemutatva. Ezen kép alatt egy rajztáblázat (grafikon) az iskola látogatását, az előhaladást és a gyermekek anyanyelvét tünteti fel 1869-től 1884-ig, továbbá az olvasásban való jártasságot a 3—6. osztályokban 1875-től 1884-ig.

Az asztalon a tanulók munkáinak gyűjteménye van kitéve (földrajzi és szabadkézi rajzok, magyar nyelvgyakorlatok), melyek a földrajztanítás folyamatát, a rajzbeli

ügyességet és előhaladást, a magyar nyelvtanítás folyamatát és eredményeit tüntetik fel.

Népkönyvtár.

Az önképzés és szellemi üdülés czéljaira a telep lakóinak oktató és szórakoztató olvasmányokat szolgáltat az 1865. évben alapított népkönyvtár, mely az 1884. évben 2228 kötetnyi volt és melyből 1464 könyvet 170 olvasó vett igénybe.

Bányász-egylet.

A műszaki és kereskedelmi üzem vezetésével megbízott, valamint az általános igazgatásnál alkalmazott tisztviselők az I. cs. k. szab. dunagőzhajózási társulat nyugdíjintézetéhez tartoznak, a felvigyázó és munkás-személyzet részére pedig egy bányász-egylet áll fenn, mely összes tagjainak betegség esetében díjtalan gyógykezelést, orvosságot és segélypénzt, halál esetében díjtalan temetést, az állandó tagoknak pedig (azoknak t. i., a kik az egyesületnek már 3 év óta tagjai) még rokkant-nyugdíjat, özvegyi ellátást és árvasegélyt is nyújt.

Súlyosan beteg egyének számára vagy házi ápolás ágygyal, 1 hiányának eseteire gyarmati kórház van berendezve, 40 gyógyszertárral, 1 segédorvossal, 1 kórházi szakácsnéval és 1 mosónővel. Azonkívül a távolabbi üzemhelyek közelében netaláni hirtelen balesetekre 2 ideiglenes kórház állíttatott fel.

Az orvosi személyzet, az előbb említetteken kívül,

1 főorvosból, 3 teleporvosból és több bábából áll, miután nemcsak az egyleti tagok, hanem azoknak nejei és gyermekei is díjtalanul gyógyíttatnak s ingyen kapják a gyógyszereket.

Orvosi kezelés alatt az 1884. évben 5136 férfi, 2767 nő és 4986 gyermek volt.

A szabolcsi terület teleporvosa Dr. Kaufmann Ernő úr a társulati pavillonban több saját szerkezetű, gyógycélokra szolgáló műszert állított ki, és pedig: 1 hordozható villamos készüléket, 1 légnyomású méh-tükröt és 1 műszert a foggyökerek kihúzására.

A bányász-egyletnek az 1884. év végén:

1423 állandó

1197 nem állandó

összesen: 2620 fizető tagja volt; segélyben részesült:

70 rokkant,

72 özvegy,

77 árva.

Az egyleti vagyon 342,932 frt 98 kr-ra rúgott, melyben befoglaltatik egy teljesen felszerelt gőzmalom (2 darab és 2 oszlató hengerszékkel a hozzávaló segédgépekkel és készülékekkel egy 20 lóerejű hajtó-géppel), továbbá egy magtár, 56,000 frt összértékben, és 4500 frt értékű földterület.

A munkások létszáma és bére.

Az 1884. évben átlag alkalmazva voltak mint felvigyázók és munkások:

a bányamunkánál	2437
a kovács- és egyéb műhelyekben . . .	140
a brikett és kokszt-készítésnél . . .	27

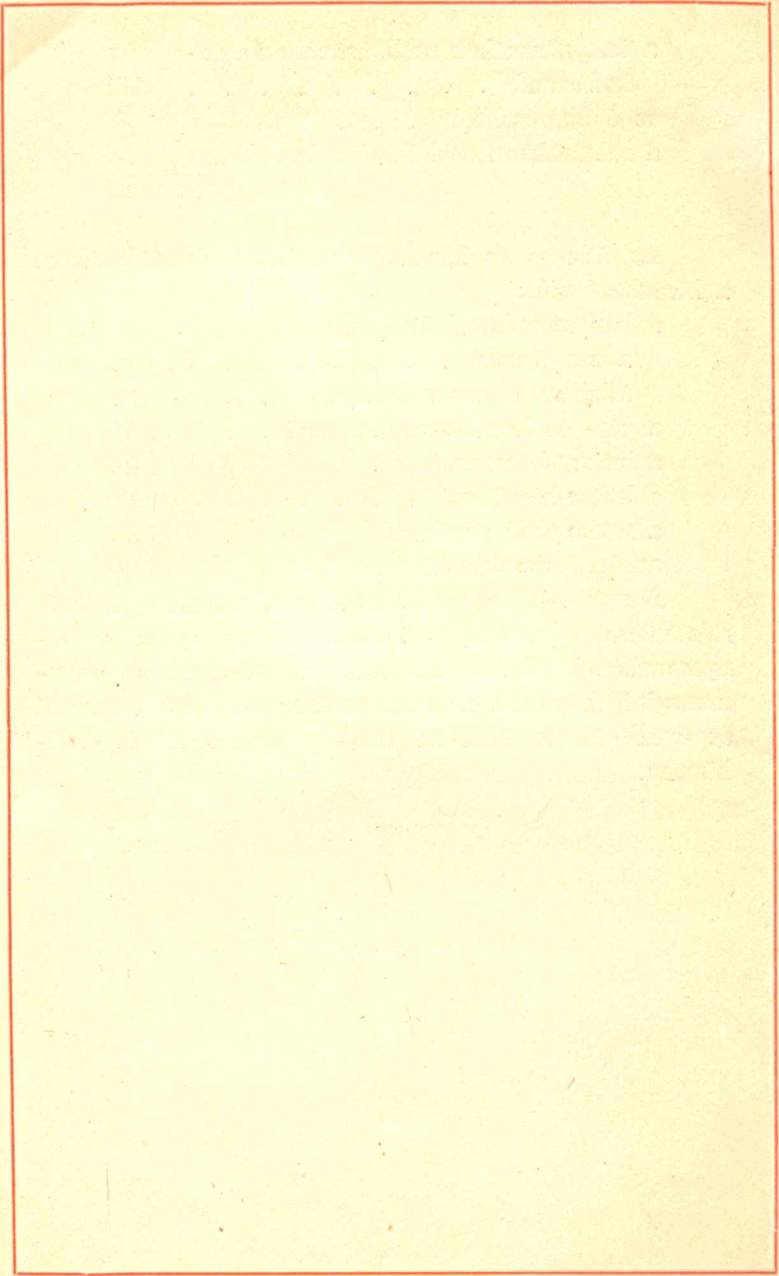

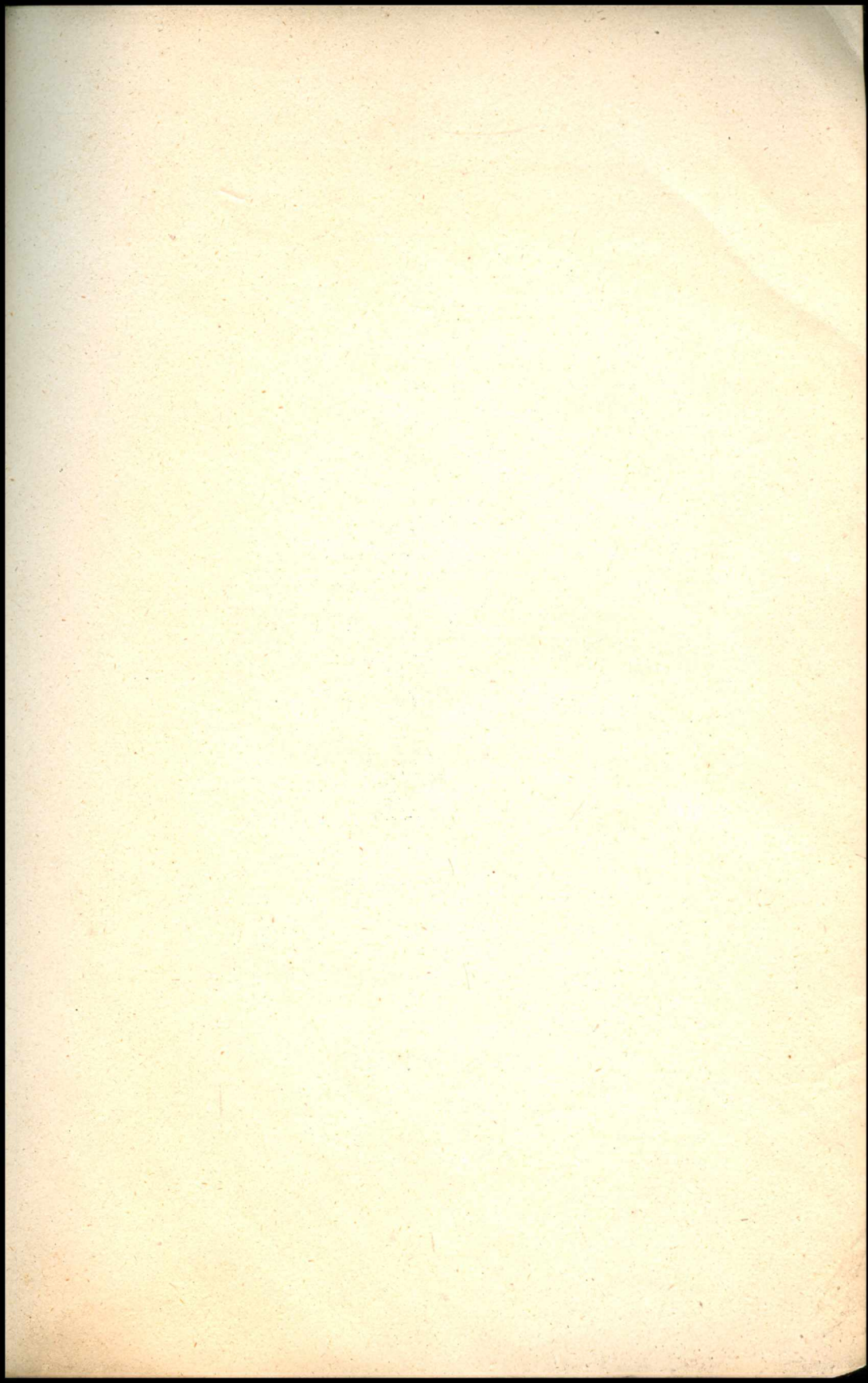
a bányatermékek szállításánál és a rakodásánál	161
az építkezéseknél	78
a raktárakban és különféle irodákban	24
összesen :	2867

Az átlagos és fejenkénti munkabér osztályonként a következő volt :

a bányamunkánál, és pedig	
a bányászoké	fr. 1,32
átlag az összes személyzeté	» 1,12
a gép- és kazán-szolgálat körül	» 1,27
a brikett-készítésnél	» 1,28
a kocsz-készítésnél	» 1,64
a műhelybeli munkásoké	» 1,47
az építő munkásoké	» 1,30

A szén-, brikett- és kocsz-készítés főntebb említett rajztáblázata (grafikonja) feltünteti egyszersmind a bányamunkánál alkalmazott munkások létszámát és szénmennyiségek szerint meghatározott munkásságát fejenként és évenként, az 1875-től 1884-ig terjedő tíz évi időközben.

BUDAPEST,
LÉGRÁDY TESTVÉREK.

